וְהִקְשׁוּ עֲלֵיהֶם, וְהָרֹא״ש (פ״א סי׳ כ) יִשֵּׁב קֻשְׁיָתָם, הִלְכָּךְ לְמִנְהַג הָרִאשׁוֹנִים שׁוֹמְעִין. וּמִיהוּ הֵיכָא שֶׁגּוֹזְרִים תַּעֲנִית שֶׁלֹּא לְשׁוּם צֹרֶךְ [ו]אֶלָּא לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, (יא) [ז]יֵשׁ נוֹהֲגִים לְדוּנוֹ כְּתַעֲנִית צִבּוּר לְעִנְיַן עֲנֵנוּ בֵּין גּוֹאֵל לְרוֹפֵא וּקְרִיאַת וַיְחַל, (יב) * וְיֵשׁ [ח]נוֹהֲגִים לְדוּנוֹ (ג) כְּתַעֲנִית יָחִיד שֶׁאַף שְׁלִיחַ צִבּוּר אֵינוֹ אוֹמֵר עֲנֵנוּ אֶלָּא בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְאֵין מוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה: ג [ט]אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר אוֹמֵר עֲנֵנוּ בְּרָכָה (יג) בִּפְנֵי עַצְמָהּ (יד) אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת (ד) [ד] (טו) עֲשָׂרָה שֶׁמִּתְעַנִּין, וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ בָּעִיר עֲשָׂרָה שֶׁמִּתְעַנִּין, כֵּיוָן שֶׁאֵין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת עֲשָׂרָה שֶׁמִּתְעַנִּין, לֹא: ד [י]נוֹהֲגִים לְהַרְבּוֹת סְלִיחוֹת (טז) בְּבִרְכַּת (ה) סְלַח לָנוּ. [כ]וְיֵשׁ שֶׁאֵין נוֹהֲגִים לוֹמַר סְלִיחוֹת עַד אַחַר סִיּוּם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, וְכֵן הִנְהִיגוּ הַקַּדְמוֹנִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (יז) וְהוּא הַמִּנְהָג הַנָּכוֹן: ה [ל]בְּתַעֲנִית צִבּוּר, שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה (ו) (יח) לֹא יִתְפַּלֵּל: ו [מ]יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר (יט) שֶׁאֵין עוֹמֵד לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה בְּתַעֲנִית צִבּוּר (כ) מִי שֶׁלֹּא

ו שָׁם. ז הָרֹא״ש (פ״א סי׳ כ) וְהַמָּרְדְּכַי (סי׳ תרכט). ח שָׁם בַּמָּרְדְּכַי וְהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי יָשָׁן, וְכָתַב הַבֵּית יוֹסֵף (ד״ה וכתב) וּנְהָרָא נְהָרָא וּפְשָׁטֵיהּ. ט טוּר וְכֵן כָּתַב רַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה (ח״א סי׳ פא). י טוּר בְּשֵׁם רִ״י מֵהָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה ח׳ (ע״א). כ שָׁם וְכָתַב הַבֵּית יוֹסֵף (ד״ה ונוהגים) טַעְמָא דְּלֹא אָמְרוּ לְהוֹסִיף אֶלָּא קְצָת בְּרָכוֹת וְלֹא לְהַאֲרִיךְ. ל שָׁם בְּשֵׁם רַב נָתָן. מַהֲרִי״ק בְּשֹׁרֶשׁ ט׳ (ענף ה).

מ

בֵּאֵר הֵיטֵב

מְדִינָה מְיֻחֶדֶת, אָז אֵין דּוֹחִין פָּרָשַׁת שָׁבוּעַ מִכֹּחַ וַיְחַל. וְנִרְאֶה לִי דְּהַתַּעֲנִית שֶׁגָּזְרוּ מַנְהִיגֵי שָׁלֹשׁ הָאֲרָצוֹת בְּצֵרוּף הַגְּאוֹנִים לְהִתְעַנּוֹת בְּכָל כ׳ סִיוָן, יֵשׁ לִקְרוֹת וַיְחַל אֲפִלּוּ כְּשֶׁחָל בְּיוֹם שֵׁנִי אוֹ חֲמִישִׁי, שֶׁתַּעֲנִית זֶה הוּא קָבוּעַ יוֹתֵר מִבְּהַ״בּ דְּאַחַר פֶּסַח וְסֻכּוֹת. טַ״ז (סק״ג). וְכֵן כָּתַב לֶחֶם חֲמוּדוֹת: (ג) **כְּתַעֲנִית יָחִיד.** וְעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ נָהֲגוּ שֶׁקּוֹרִין וַיְחַל בְּמִנְחָה וְלֹא בְּשַׁחֲרִית, וְזֶהוּ כְּדֵי לְפַשֵּׁר בֵּין הַדֵּעוֹת קוֹרִין בְּמִנְחָה דַּוְקָא דְּאָז מַרְבִּים קְצָת בִּסְלִיחוֹת, וְעַיֵּן טַ״ז (סק״ה) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד): ג (ד) **עֲשָׂרָה.** נִרְאֶה לִי דְּאִם יֵשׁ בָּהֶם אֶחָד שֶׁאֵינוֹ מַשְׁלִים לֹא יֹאמְרוּ עֲנֵנוּ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה). וּמִכָּל מָקוֹם יֹאמַר אוֹתוֹ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, כֵּיוָן שֶׁהוּא תַּעֲנִית צִבּוּר, וְעַיֵּן סִימָן תי״ז (סק״ג): ד (ה) **סְלַח.** וְאִם שָׁכַח לוֹמַר עַד שֶׁגָּמַר בִּרְכַּת סְלַח, יֹאמַר הַסְּלִיחוֹת אַחַר תְּפִלַּת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו). וִיכוֹלִים לוֹמַר הַסְּלִיחוֹת אֲפִלּוּ אֵין עֲשָׂרָה שֶׁמִּתְעַנִּים, וְעַיֵּן סִימָן תצ״ב (סק״ג) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם. וְדַוְקָא סְלִיחוֹת וּוִדּוּיִים, אֲבָל לְמַעַן אֲמִיתָךְ וַעֲנֵנוּ וְאָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לוֹמַר אֶלָּא לְאַחַר הַתְּפִלָּה. אַחֲרוֹנִים: ה (ו) **לֹא יִתְפַּלֵּל.** נִרְאֶה לִי דְּאִם אֵרַע שֶׁעָבַר לִפְנֵי

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שָׁם. וּלְעֵיל סִימָן תי״ז (בבאר היטב סק״ג) מְבֹאָר דְּשַׁפִּיר יְכוֹלִים לִקְבֹּעַ, עַיֵּן שָׁם: ג [ד] **עֲשָׂרָה.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב (סק״ד). וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה בְּשֵׁם מַהֲרַ״ם בֶּן חָבִיב בִּתְשׁוּבָה כְּתַב יָד שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא בְּתַעֲנִית צִבּוּר שֶׁהַקָּהָל קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם עַל כָּל צָרָה שֶׁלֹּא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הוּא אוֹתָם שֶׁאֵין מִתְעַנִּים. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר גְּזֵרוֹת תַּעֲנִית עַל מְדִינָה מְיֻחֶדֶת, אָז אֵין דּוֹחִין פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ מִכֹּחַ וַיְחַל. וְהוּא הַדִּין תַּעֲנִית שֶׁל כ׳ סִיוָן גַּם כֵּן יֵשׁ לִקְרוֹת וַיְחַל אַף בְּשַׁחֲרִית אֲפִלּוּ כְּשֶׁחָל בְּיוֹם שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי, שֶׁתַּעֲנִית זֶה הוּא קָבוּעַ וְנִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר בְּיִשְׂרָאֵל מִשֵּׁנִי וַחֲמִישִׁי דְּאַחַר פֶּסַח וְסֻכּוֹת [טַ״ז (סק״ג) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת]. וְנִרְאֶה לִי, שֶׁהַיּוֹם שֶׁהַתַּעֲנִית שֶׁל כ׳ סִיוָן אֵינוֹ קָבוּעַ כָּל כָּךְ, שֶׁמִּתְעַנִּים בּוֹ רַק יְחִידִים, וְכֵן תַּעֲנִית בְּהַ״בּ שֶׁאַחַר פֶּסַח וְסֻכּוֹת דִּינוֹ כִּשְׁאָר תַּעֲנִיתִים וְאֵין דּוֹחִין פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ בְּשַׁחֲרִית, וְלָעֶרֶב קוֹרִין וַיְחַל. וְאִם חָל כ׳ סִיוָן בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים הַתַּעֲנִית רַק עַד שָׁעָה שֶׁיָּצְאוּ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, (ט) צָרִיךְ עִיּוּן לְעִנְיַן עֲנֵנוּ אֵיךְ יַעֲשֶׂה, וְגַם לְעִנְיַן קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּצִבּוּר בְּמִנְחָה: (יא) **יֵשׁ נוֹהֲגִין לְדוּנוֹ כְּתַעֲנִית צִבּוּר לְעִנְיַן עֲנֵנוּ וְכוּ׳.** הַיְנוּ דְּהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יֹאמַר עֲנֵנוּ בֵּין גּוֹאֵל לְרוֹפֵא בְּשַׁחֲרִית וּבְמִנְחָה, וְכֵן וַיְחַל. וְאִם חָל בְּיוֹם שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי, לְדַעַת הַגָּהּ לְעֵיל אֵין דּוֹחִין פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ: (יב) **וְיֵשׁ וְכוּ׳.** וּלְפִי זֶה, עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁקּוֹרִין יוֹם כִּפּוּר קָטָן שֶׁנּוֹהֲגִין בְּמִקְצָת מְקוֹמוֹת לְהִתְעַנּוֹת שֶׁהוּא מִשּׁוּם תְּשׁוּבָה, לְעִנְיַן בִּרְכַּת עֲנֵנוּ וּלְעִנְיַן קְרִיאַת וַיְחַל (י) תָּלוּי בְּמִנְהַג הַמְּקוֹמוֹת, (יא) וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לִקְרוֹת בּוֹ וַיְחַל וְכֵן לוֹמַר עֲנֵנוּ בֵּין גּוֹאֵל לְרוֹפֵא בְּמִנְחָה וְלֹא בְּשַׁחֲרִית, מִשּׁוּם דִּבְמִנְחָה מַרְבִּים בִּסְלִיחוֹת וּוִדּוּיִים, (יב) וְאֵין לִמְחוֹת בְּיַד הַנּוֹהֲגִין כֵּן, דְּיֵשׁ לָהֶן עַל מַה שֶּׁיִּסְמֹכוּ, (יג) אָכֵן בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג, אֵין לִקְרוֹת וַיְחַל אַף בְּמִנְחָה, וְכֵן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לֹא יֹאמַר עֲנֵנוּ רַק בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. מִנְהָג לִתֵּן צְדָקָה בְּמִנְחָה דְּתַעֲנִית, דְּאַגְרָא דְּתַעֲנִיתָא צִדְקְתָא, וְיֵשׁ נוֹהֲגִין לְשַׁעֵר מַה שֶּׁהָיָה אוֹכֵל בְּיוֹם הַתַּעֲנִית לִתֵּן לָעֲנִיִּים בָּעֶרֶב [אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב)], וְכֵן נוֹהֲגִין בִּקְצָת קְהִלּוֹת לְהַכְרִיז לִתֵּן כֹּפֶר נֶפֶשׁ. וּמִכָּל מָקוֹם יִרְאֶה לַעֲשׂוֹת כֵּן שֶׁלֹּא בַּחֲזָרַת הַשַּׁ״ץ הַתְּפִלָּה, כִּי מְבַלְבְּלִין וְצָרִיךְ לִשְׁמֹעַ לְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר [פְּרִי מְגָדִים (מ״ז סק״ג)]: ג (יג) **בִּפְנֵי עַצְמָהּ.** אֲבָל יֹאמְרֶנָּה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה (יד) כִּשְׁאָר יָחִיד, כֵּיוָן שֶׁהוּא תַּעֲנִית צִבּוּר: (יד) **אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְכוּ׳.** וּלְעִנְיַן קְרִיאַת וַיְחַל כְּשֶׁחָל הַתַּעֲנִית צִבּוּר בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹחִין פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, לֵית כָּאן בְּרָכָה לְבַטָּלָה, (דְּתַקָּנַת עֶזְרָא לִקְרוֹת בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי), אִם כֵּן דַּי כְּשֶׁיֵּשׁ שִׁשָּׁה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת קוֹרִין וַיְחַל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִנְחָה, צָרִיךְ עֲשָׂרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. וְהוּא הַדִּין שַׁחֲרִית כְּשֶׁחָל בְּרִאשׁוֹן שְׁלִישִׁי רְבִיעִי שִׁשִּׁי, צָרִיךְ עֲשָׂרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת דַּוְקָא [אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) וּפְרִי מְגָדִים (מ״ז סק״ז)], וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּתַעֲנִית צִבּוּר (טו) שֶׁל אַרְבָּעָה צוֹמוֹת כֵּיוָן דְּמִדִּבְרֵי קַבָּלָה הֵם, אֲפִלּוּ אֵין שָׁם מִתְעַנִּים רַק שִׁבְעָה וְהַשְּׁאָר אֵינָם מִתְעַנִּים דַּאֲנִיסֵי שֶׁהֵם חוֹלִים, יְכוֹלִים לִקְבֹּעַ בִּרְכַּת עֲנֵנוּ וְלִקְרוֹת וַיְחַל [שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ד) עַיֵּן שָׁם]: (טו) **עֲשָׂרָה שֶׁמִּתְעַנִּים.** וְאִם יֵשׁ (טז) בָּהֶם אֶחָד (יז) שֶׁאֵינוֹ מַשְׁלִים, לֹא יֹאמַר בִּרְכַּת עֲנֵנוּ: ד (טז) **בְּבִרְכַּת סְלַח לָנוּ.** מִיהוּ אֵל רַחוּם שְׁמֶךָ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאֵינוֹ מֵעִנְיַן סְלִיחַת עָוֹן, לֹא יֹאמְרוּ עַד אַחַר הַתְּפִלָּה. וְאִם שָׁכַח לוֹמַר הַסְּלִיחוֹת עַד שֶׁגָּמַר בִּרְכַּת סְלַח לָנוּ, יֹאמַר הַסְּלִיחוֹת אַחַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו)]: (יז) **וְהוּא הַמִּנְהָג הַנָּכוֹן.** וְכֵן הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים: ה (יח) **לֹא יִתְפַּלֵּל.** וְאִם אֵרַע שֶׁעָבַר לִפְנֵי הַתֵּבָה, (יח) יֹאמַר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עֲנֵנוּ בְּיוֹם צוֹם הַתַּעֲנִית הַזֶּה, (יט), וְהוּא הַדִּין אִם אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר אַחֵר, מוּטָב שֶׁיִּתְפַּלֵּל מִי שֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה מִמַּה שֶּׁיִּתְבַּטְּלוּ לִשְׁמֹעַ קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה וּבָרְכוּ: ו (יט) **שֶׁאֵין עוֹמֵד לִקְרוֹת וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) דְּדַוְקָא בְּמִנְחָה, אֲבָל בְּשַׁחֲרִית מֻתָּר לַעֲלוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹחִין פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ וְקוֹרִין וַיְחַל, מִכָּל מָקוֹם עַל כָּל פָּנִים הֲלֹא קוֹרְאִין בַּתּוֹרָה בְּלֹא הַתַּעֲנִית, אֶלָּא אִם כֵּן הַתַּעֲנִית בְּאֶמְצַע שָׁבוּעַ, (כ) וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁמְּפַקְפְּקִין עָלָיו בָּזֶה, וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם קְרָאוּהוּ לְכֻלֵּי עָלְמָא יַעֲלֶה: (כ) **מִי**

בֵּאוּר הֲלָכָה

ב * **וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לְדוּנוֹ כְּתַעֲנִית יָחִיד. כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם** (שער ח סעיף קג), **בְּתַעֲנִית מִיתַת הַצַּדִּיקִים כְּגוֹן ז׳ בַּאֲדָר וְכַיּוֹצֵא אַף אִם יֵשׁ עֲשָׂרָה מִתְעַנִּין, וְכֵן הַבְּכוֹרִים הַמִּתְעַנִּין בְּעֶרֶב פֶּסַח אַף אִם יֵשׁ שָׁם עֲשָׂרָה, לֹא יִקְרְאוּ וַיְחַל, וּמִכָּל שֶׁכֵּן הַנּוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה אוֹ בְּפָרָשַׁת שׁוֹבָבִי״ם, וְכֵן מַה שֶּׁנּוֹהֲגִין הַחֲבוּרוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁבְּכָל עִיר לִבְחֹר לְעַצְמָם יוֹם אֶחָד לִקְבֹּעַ בּוֹ תַּעֲנִית וְאוֹמְרִים סְלִיחוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁעוֹשִׂין כֵּן בְּכָל שָׁנָה בִּקְבִיעוּת, אֵין לָהֶם לִקְרוֹת וַיְחַל. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת נוֹהֲגִין שֶׁקּוֹרִין וַיְחַל**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ט) פְּרִי מְגָדִים (מ״ז סק״ג): (י) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יא) טַ״ז (סק״ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. **וְכָל זֶה כְּשֶׁמַּשְׁלִימִים הַתַּעֲנִית עַד הָעֶרֶב** [פְּרִי מְגָדִים]: (יב) טַ״ז (שם): (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: ג (יד) כֵּן מַשְׁמַע מִבֵּאוּר הַגְּרָ״א וְכֵן מַשְׁמַע בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א סִימָן פ״א, דְּלֹא כִּפְרִי מְגָדִים (א״א סק״ה) שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּזֶה: (טו) וְהָאֵלִיָּה רַבָּה וּפְרִי מְגָדִים הַנַּ״ל עַל כָּרְחֲךָ דְּלֹא סְבִירָא לְהוּ הָכִי, דְּהָא הֵם לֹא קָאֵי אַסְתָּם תַּעֲנִית צִבּוּר, דִּבְהוּ לֹא הָיוּ דּוֹחִין פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, כִּי אִם עַל אַרְבָּעָה צוֹמוֹת. וְכֵן מֵחַיֵּי אָדָם (כלל קלב סל״ג) מַשְׁמַע דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ כֵּן: (טז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יז) **וְהוּא הַדִּין אֶחָד שֶׁלֹּא קִבֵּל עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם אֶת הַתַּעֲנִית [פְּרִי מְגָדִים], וְאֵינוֹ קָאֵי אַאַרְבַּע תַּעֲנִיתִים, דִּבְהוּ לֹא צָרִיךְ קַבָּלָה:** ה (יח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ח) וְחַיֵּי אָדָם (שם), דְּלֹא כְּטַ״ז (סק״ז). וְהִנֵּה בְּחַיֵּי אָדָם כָּתַב דְּטָעוּת סוֹפֵר הוּא בְּמָגֵן אַבְרָהָם מַה שֶּׁכָּתַב בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אֶלָּא דְּבִשְׁעַת הַדְּחָק נוּכַל לִסְמֹךְ עַל הַטּוּר דְּיוּכַל לוֹמַר עֲנֵנוּ, אֲבָל הָאֱמֶת כְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם עָשָׂה הַכְרָעָה בָּזֶה, וְכֵן מַשְׁמַע בְּאֵלִיָּה רַבָּה וּפְרִי מְגָדִים: (יט) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּטַ״ז (שם). בֶּאֱמֶת אֶתְמְהָא, דְּלוּ יְהִי דְּהַדִּין שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר עֲנֵנוּ כְּלָל אֲפִלּוּ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, מִכָּל מָקוֹם זֶה עָדִיף מִשֶּׁלֹּא יִתְפַּלֵּל כְּלָל דְּיִבָּטְלוּ לִשְׁמֹעַ קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה וּבָרְכוּ: ו (כ) עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סי׳ קלה סק״ו) וּבְמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ה):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah